

kun 2 måneder, der er gået siden August-oversigten, skal derfor ses i lyset af, at terrorhandlingerne ramte USA på et tidspunkt, hvor landets økonomi i forvejen var sårbar. Selvom de *direkte* virkninger af terrorangrebet på økonomien vurderes at være forholdsvis beskedne, forstærker begivenhederne her og nu den økonomiske afmatning gennem øget usikkerhed og større tilbageholdenhed med forbrug og investeringer.

Virkningerne af *terrorangrebet* på USA's økonomi vil afhænge af blandt andet:

- de direkte effekter (på formue og produktion)
- udviklingen på de finansielle markeder, specielt aktiekursudviklingen
- udviklingen i olieprisen
- påvirkningen af forbrugs- og investeringstilbøjelighed (tillid)
- den finans- og pengepolitiske reaktion

De materielle skader er af National Association of Insurance Commissioners vurderet til 20 mia. dollar svarende til 2 promille af USA's BNP. Der har været markant højere estimater af skaderne i medierne på op imod ca. 100 mia. dollar. Der er tabt 60.000 arbejdspladser i World Trade Center svarende til ½ promille af den samlede arbejdsstyrke. En stor del af de berørte jobs vil dog blive udført et andet sted.

De direkte, negative effekter af terrorangrebet på produktionen skyldes, at folks opmærksomhed har været rettet mod terroraktionen. Hertil kommer, at flytrafikken har været sat i stå i 4-5 dage, ligesom børserne lå stille i 4 dage.

De negative effekter modvirkes delvist gennem indhentning (dvs. f.eks. øget indsats for at imødekomme allerede indgåede ordrer mv.), og udgifter til oprydning og genopbygning. Præsidenten og Kongressen er nået til enighed om en tillægsbevilling i år på 40 mia. dollar til umiddelbar hjælp til ofre, oprydning og øget sikkerhed. Der er givet 15 mia. dollars til flyindustrien. Der er givet 5 mia. til kompensation for de umiddelbare tab, som flyindustrien har haft. Disse umiddelbare lempelser svarer i alt til ca. ½ pct. af BNP. Den præcise tidsprofil for udmøntningen er fortsat uklar. Genopbygningen ventes at tage flere år.

På de *finansielle markeder* er det lykkedes at undgå bankkriser og sammenbrud efter begivenhederne den 11. september. Det skyldes blandt andet, at centralbankerne i USA, euroområdet og andre lande øgede tilførslen af likviditet til banksektoren og samtidig gennemførte betydelige rentenedsættelser.

I den første uge efter genåbningen af børserne i USA faldt aktiekurserne med næsten 15 pct. Siden har aktierne genvundet en del af det tabte, og den militære indsats mod terrorismen, som påbegyndtes den 7. oktober, har hidtil kun givet anledning til beskedne kursfald. Aktiekurserne ligger nu ca. 5 pct. under niveauet den 10. september.

Allerede inden terroraktionen var der en faldende tendens på aktiemarkederne. Det er selvsagt ikke muligt at vurdere, hvor stor en del af faldet efter den 11. september, der skyldes den isolerede effekt af terrorangrebet. En vis korrektion i aktiekurserne var allerede ventet. Det er dog vanskeligt at sige præcis, hvor aktiekurserne skal ligge på længere sigt, men de nuværende aktiekurser afspejler forventninger om en betydelig højere indtjening hos virksomhederne, end den der historisk har kunnet konstateres.

Modsat aktiemarkederne har der kun været beskedne reaktioner på *valutamarkederne*, hvor euroen er blevet styrket lidt i forhold til dollaren. Da en sådan styrkelse var ventet, er der praktisk talt ikke ændret på forudsætningerne for valutakurserne.